

Innhold

Forord	5
Forkortelser	17
(a) Litteratur	17
(b) Forarbeider	17
(c) Henvisninger til rettsavgjørelser	18
(d) Domstoler	18
Kapittel 1 Introduksjon	19
1.1 Hva som menes med panterett. Panterettens formål og begrunnelse	19
1.2 Panterettens opprinnelse og utvikling	24
1.3 Ulike former for panterett	28
1.3.1 Innledning	28
1.3.2 Avtalepant	29
1.3.3 Utleggspant	29
1.3.4 Lovbestemt pant (legalpant)	30
1.4 Skillet mellom underpant og håndpant	31
Kapittel 2 Gjenstand for panterett	33
2.1 Noen utgangspunkter	33
2.1.1 Generelt om hvilke formuesgoder som det kan stiftes panterett i	33
2.1.2 Generalpant er ikke tillatt	35
2.1.3 Dersom det ikke er særlig hjemmel for annet, gjelder omsetningsbegrensninger tilsvarende for pantsettelse	36
2.1.4 Pant i ideell del kan bare etableres dersom formuesgodet ligger i sameie	39
2.1.5 Pantsettelsesbegrensninger utenfor panteloven	40
2.1.6 Hvilke former for avtalepant som vil bli behandlet. Kort om lov om finansiell sikkerhetsstillelse og lov om internasjonale sikkerhetsretter i mobilt løsøre	41
(a) Hvilke former for avtalepant som blir behandlet	41
(b) Lov 26. mars 2004 nr. 17 om finansiell sikkerhetsstillelse	44

	(c) Lov 12. november 2010 nr. 58 om internasjonale sikkerhetsretter i mobilt løsøre	46
2.2	Avtalepant i realregistrerbare formuesgoder	48
2.2.1	Innledning	48
2.2.2	Fast eiendom og andeler i borettslag	48
2.2.3	Andre realregistrerbare formuesgoder	52
2.3	Avtalepant i driftstilbehør og varelager	55
2.3.1	Noen utgangspunkter	55
2.3.2	Hvem kan underpantsette driftstilbehør og varelager?	56
2.3.3	Objektet for driftstilbehørspant	59
	(a) Innledning	59
	(b) Driftstilbehøret må brukes i eller være bestemt for pantsetterens næringsvirksomhet	60
	(c) Hvilke løsøreobjekter som omfattes av driftstilbehørspant	61
	(d) Hvilke immaterielle rettigheter som omfattes	62
	(e) Driftstilbehørspant omfatter også undersøkelsesrett etter mineralloven	70
	(f) Driftstilbehørspant omfatter bare formuesgoder som pantsetteren eier eller har en overførbar bruksrett til	71
2.3.4	Objektet for varelagerpant	71
	(a) Innledning	71
	(b) Det som kan underpantsettes etter § 3-11, er varelager i pantsetterens næringsvirksomhet	72
	(c) Hvilke formuesgoder som anses som varelager	72
	(d) Varelagerpant omfatter bare ting pantsetteren eier eller har en overførbar bruksrett til	73
2.3.5	Pantsettelsen må gjelde driftstilbehøret eller varelageret som tingsinnbegrep	74
	(a) Noen utgangspunkter	74
	(b) Ved produksjon eller erverv av nye gjenstander oppstår panteretten når gjenstanden er produsert eller pantsetteren har oppnådd rettsvern for sitt erverv	75
	(c) Ved utskifting eller rettmessig salg faller panteretten bort når utskifting har funnet sted eller erververen har oppnådd rettsvern for sitt erverv	77
	(d) Dersom virksomheten er delt inn i selvstendige avdelinger, kan pantobjektet begrenses til en enkelt avdeling	79
2.3.6	Spesielle former for underpant i driftstilbehør og/eller varelager	82
	(a) Innledning	82
	(b) Underpant i motorvogner, anleggsmaskiner og jernbanemateriell	82

(c)	Underpant i landbruksløsøre	85
(d)	Underpant i fiske- og fangstutstyr	87
2.3.7	Hvordan driftstilbehørs- og varelagerpant skal avgrenses	
	mot andre pantobjekter	88
(a)	Innledning	88
(b)	Underpant i driftstilbehør og varelager står tilbake for salgspant	88
(c)	Realregistrerbare formuesgoder faller utenfor	88
(d)	Formuesgoder som kan pantsettes etter § 3-8, faller utenfor de generelle formene for driftstilbehørspant	89
2.4	Factoringpant	89
2.4.1	Noen utgangspunkter	89
2.4.2	Det er bare næringsdrivende som kan inngå avtale om factoringpant	93
2.4.3	Objektet for factoringpant	93
(a)	Innledning	93
(b)	Det er bare enkle pengekrav som omfattes	93
(c)	Factoringpant omfatter bare krav som har karakter av vederlagskrav	94
(d)	Vederlagskravet må gjelde varer eller tjenester	95
2.4.4	Pantsetteren må være kreditor for kravet	96
2.4.5	Kravet må kunne avhendes	97
2.4.6	Pantobjektet kan gjelde den utestående fordringsmasse slik den til enhver tid er, men kan også begrenses til eksisterende eller fremtidige krav	97
2.4.7	Det er bare krav som oppstår i pantsetterens virksomhet, som omfattes	100
2.4.8	Dersom virksomheten er oppdelt i flere avdelinger, kan factoringpantet begrenses til å gjelde en enkelt avdeling	103
2.4.9	Avgrensningen av pantobjektet i forhold til debitor cessus	104
(a)	Problemstilling	104
(b)	Så lenge debitor cessus verken kjenner eller bør kjenne til pantsettelsen, er pantsetteren legitimert til å opptre som kreditor	104
(c)	Dersom debitor cessus kjenner eller bør kjenne pantsettelsen, er det panttakeren som er legitimert	105
(d)	Debitor cessus' adgang til å motregne overfor panttakeren med motkrav på pantsetteren	105
2.5	Salgspant	107
2.5.1	Salgspantreglens historiske bakgrunn og begrunnelse	107
2.5.2	Hvem kan inngå avtale om salgspant?	108
2.5.3	Det er bare løsøre som det kan avtales salgspant i	108

2.5.4	Salgspant må ha hjemmel i avtale og knytte seg til et reelt salg	110
2.5.5	Salgspantavtalen må inngås i forbindelse med salget	111
2.5.6	Salgspant kan bare avtales i de gjenstander som omfattes av salget	111
2.5.7	Det kan ikke avtales salgspant i varer beregnet på videresalg ..	111
2.5.8	Salgspant kan falle bort ved bearbeidelse eller påkostning	114
2.5.9	Salgspant kan også falle bort ved inkorporasjon	117
	(a) Noen utgangspunkter	117
	(b) Skal salgspantet falle bort, må utskilling medføre uforholdsmessige omkostninger eller urimelige verditap ..	118
	(c) Ved inkorporasjon i ting som tilhører tredjeperson, kan salgspanthaveren få et vederlagskrav mot eieren	119
	(d) Salgspant i gjenstander som blir videresolgt eller inkorporert i ting som tilhører tredjeperson, kan også falle bort ved godtroerverv	120
2.6	Leiefinansiering («financial leasing»)	121
2.6.1	Noen hovedsynspunkter	121
2.6.2	Operasjonelle leieavtaler faller utenfor panteloven	124
2.6.3	Panteloven omfatter heller ikke avtaler om restverdileasing ...	124
2.7	Håndpant i løsøre	127
2.8	Utleggspant	128
2.9	Lovbestemt pant	130
Kapittel 3 Pantekrav og underliggende skyldforhold		135
3.1	Innledning	135
3.2	Hvilke krav som kan sikres ved ulike former for panterett	137
3.2.1	Innledning	137
3.2.2	Avtalepant	137
3.2.3	Utleggspant	140
3.2.4	Lovbestemt pant	141
3.3	Hvor meget kan det søkes dekning for i pantobjektet?	
	Spesialitetsprinsippet	143
3.3.1	Innledning	143
3.3.2	Hva spesialitetsprinsippet går ut på	143
3.3.3	Spesialitetsprinsippet i panteloven § 1-4 gjelder ikke bare for avtalepant, men også for utleggspant	146
3.3.4	Unntaket fra spesialitetsprinsippet for renter	150
3.3.5	Unntaket for inndrivelsesomkostninger	158
3.3.6	Hvordan pantekravet må angis ved avtaler om salgspant og leiefinansiering	161
3.3.7	Anvendelsen av spesialitetsprinsippet i relasjon til grunnbyrder	162

3.4	Hvilke underliggende skyldforhold er sikret under den enkelte panterett?	164
3.4.1	Noen utgangspunkter	164
3.4.2	Reelle pantobligasjoner	165
3.4.3	Gjorte pantobligasjoner	168
3.4.4	Rene pantedokumenter («skadesløsbrev»)	169
3.5	Fellespant	170
3.5.1	Innledning	170
3.5.2	Anvendelsesområdet for reglene om fellespant	171
	(a) Innledning	171
	(b) Hva som menes med «selvstendige formuesgoder»	171
	(c) Pantobjektene må hefte som sikkerhet for samme krav	172
3.5.3	Prinsippet om den solidariske panteheftelse	173
3.5.4	Gjennomføring av panteregress. Noen utgangspunkter	174
3.5.5	Hvem kan gjøre panteregress gjeldende?	176
3.5.6	Hvordan skal regressnøkkelen fastlegges?	181
3.5.7	Den eller de regressberettigede trer inn i fellespanthaverens panterett	183
3.5.8	Hvordan frafall av panterett fra fellespanthaveren skal behandles	184
Kapittel 4 Rettsvern og prioritet		185
4.1	Noen utgangspunkter	185
4.2	Rettsvernsakten for ulike former for panterettigheter	186
4.2.1	Innledning	186
4.2.2	Rettsvernsakten for avtalepant i fast eiendom, registrerte kraftledninger, andeler i borettslag og adkomstdokument til leie- eller borettil husrom	187
4.2.3	Rettsvernsakten for avtalepant i realregistrerbart løsøre, utvinningstillatelser etter petroleum og akvakulturtillatelser	190
4.2.4	Håndpant	190
	(a) Noen utgangspunkter	190
	(b) Skal rettsvern kunne etableres ved overlevering, må pantsetteren fratas rådigheten over pantet	191
	(c) Overleveringskravet er tilfredsstilt ved overlevering av nøkkel eller gjennomføring av lignende tiltak («nøkkelpant»)	193
	(d) Dersom pantobjektet befinner seg hos tredjeperson, kan rettsvern etableres ved melding til ham	194
4.2.5	Rettsvernsakten ved underpantsettelse av løsøre fra næringsdrivende	195
4.2.6	Rettsvernsakten for salgspant og leiefinansiering	196
	(a) Innledning	196

	(b) I forbrukerkjøp må avtale om salgspant være skriftlig for å ha rettsvern	196
	(c) Ved andre kjøp enn forbrukerkjøp må salgspantavtalen bekreftes skriftlig	198
	(d) Salgspant i registrerte motorvogner må tinglyses for å få rettsvern	199
	(e) For at salgspant i deler av eller tilbehør til fast eiendom eller realregistrerbart løsøre skal ha rettsvern mot yngre heftelser, må det tinglyses	200
	(f) Leiefinansiering («financial leasing»)	201
4.2.7	Rettsvernsakten for factoringpant	202
	(a) Innledning	202
	(b) Avtale om factoringpant får rettsvern overfor pantsetterens kreditorer ved tinglysing eller melding	203
	(c) Overfor godtroende omsetningsserververe kan factoringpant bare få rettsvern ved melding	204
4.2.8	Rettsvern for utleggspant	206
4.2.9	Rettsvern for lovbestemt pant	207
4.3	Prioritet	208
4.3.1	Noen utgangspunkter	208
4.3.2	Nærmere om fremgangsmåten for fastleggelsen av ulike rettsstiftelsers plass i prioritetsrekkefølgen. Noen prinsipielle betraktninger	209
	(a) Innledning	209
	(b) Fastleggelsen av avtalte rettsstiftelsers prioritet	210
	(c) Prioritet for utleggspant	210
	(d) Lovbestemte rettsstiftelsers prioritet	210
4.3.3	Oversikt over kollisjonsreglene for rettsstiftelser i realregistrerte formuesgoder	211
4.3.4	Prioritetsavtaler	212
4.3.5	Prioriteten mellom driftstilbehørspant og særskilt pant i patent-, varemerke- eller planteforedlerrett	214
4.4	Opptrinnsrett	215
4.4.1	Innledning	215
4.4.2	Hjemmelen for opptrinnsrett	215
4.4.3	Etterstående rettsstiftelser rykker opp ved materielt opphør av foranstående heftelser	217
4.4.4	En heftelse som må stå tilbake for en annen heftelse på grunnlag av rettsvernsregler, må rykke opp dersom rettsvernet for den kolliderende rettsstiftelse faller bort	219
4.5	Opplåning av pantedokumenter	221
4.5.1	Problemstilling	221
4.5.2	Hvilke foranstående pantedokumenter kan lånes opp?	222

4.5.3	Overfor hvilke etterstående heftelser kan foranstående pantedokumenter lånes opp?	223
	(a) Noen utgangspunkter	223
	(b) Opplåning overfor etterstående avtaleervert som har fått tilsagt prioritet	224
	(c) Opplåning i forhold til etterstående kreditorbeslag og kolliderende avtaleervert	226
4.5.4	Foranstående panthavere har ingen undersøkelsesplikt	228
4.5.5	Kan opplåning skje til fordel for tredjeperson?	229
4.5.6	Opplåningsretten er ikke gjenstand for kreditorbeslag	230
4.6	Motstrid i prioritetsrekkefølgen	231
4.6.1	Problemstilling	231
4.6.2	Tilfeller hvor motstriden er oppstått ved prioritetsvikelse	232
4.6.3	Tilfeller hvor motstriden er oppstått på annen måte enn ved prioritetsvikelse	233

Kapittel 5 Partenes rådighet over pantobjektet på sikringsstadiet, avhendelse med gjeldsovertakelse, adgangen til å overdra og frempantsette panterett og utløsning . . . . .

	frempantsette panterett og utløsning	235
5.1	Innledning	235
5.2	Partenes rett til å råde over pantobjektet på sikringsstadiet	236
5.2.1	Innledning	236
5.2.2	Pantets eiers rettslige rådighet over pantobjektet	236
	(a) Noen utgangspunkter	236
	(b) Avhendelse eller rettsstiftelser i hele pantobjektet	236
	(c) Avhendelse eller rettsstiftelser i deler eller tilhører	237
	(d) Ved ervert av pantbeheftet fast eiendom til veg- eller jernbaneformål faller panteretten bort	238
	(e) For avhendelse av gjenstander som inngår i tingsinnbegrepspant, gjelder særlige regler	239
5.2.3	Pantets eiers adgang til faktisk rådighet over pantet og plikt til vedlikehold	244
5.2.4	Panthavers rådighet og tilsynsplikt	245
5.2.5	Retten til avkastning	245
	(a) Innledning	245
	(b) Ved underpant har eieren rett til avkastningen	245
	(c) Ved pant i verdipapirer, finansielle instrumenter, innløsningspapirer, aksjer eller enkle krav kan panthaveren «kreve og motta» avkastning og avdrag	246
	(d) Spørsmålet om hvem som har rett til avkastning av håndpant som faller utenfor § 1-6 andre ledd, er ikke lovregulert	248

5.3	Avhendelse med gjeldsovertakelse	248
5.3.1	Noen utgangspunkter	248
5.3.2	Etter alminnelige ulovfestede regler anses en avtale om gjeldsovertakelse som en tredjepersonsavtale	249
5.3.3	Gjennomføring av gjeldsovertakelse etter panteloven § 2-7	251
	(a) Anvendelsesområdet for bestemmelsen	251
	(b) Dersom erververen skal overta personlig ansvar for pantegjelden, må kreditor forespørres	252
	(c) Overtakelsen av personlig gjeldsansvar skjer ved kreditors skriftlige samtykke	253
	(d) Om avhendelsesavtalen blir omgjort, står gjeldsovertakelsen likevel ved lag	254
	(e) Samtykke til fremtidig gjeldsovertakelse står ved lag i ett år	254
	(f) Dersom kreditor ikke skriftlig samtykker i gjeldsovertakelse, kan pantegjelden innfris	255
	(g) Bestemmelsene i § 2-7 kan ikke fravikes til skade for avhender og erverver	258
5.4	Overføring av panterett	258
5.4.1	Innledning	258
5.4.2	Dersom det ikke er særlig hjemmel for annet, kan panterett avhendes eller frempantsettes	258
	(a) Noen utgangspunkter	258
	(b) Overdragelse av panterett	259
	(c) Frempantsettelse av panterett	260
	(d) På samme måte som ved annen rettighetsovergang gjelder ved overdragelse og frempantsettelse av panterett som utgangspunkt prinsippet om derivativt erverv	262
5.4.3	Særlig om lov om finansiell sikkerhetsstillelse	262
5.5	Utløsning	263
5.5.1	Innledning	263
5.5.2	Dersom en panthaver har tatt skritt til å inndrive pantekravet, får andre panthavere rett til å utløse ham	263
5.5.3	Ved mislighold kan etterstående panthavere mv. i ikke- realregistrerte formuesgoder utløse forpanthavere	264
5.5.4	Dersom pantets eier ikke er hovedskyldner, har han en subsidiær utløsningsrett dersom en panthaver tar skritt til tvangsdekning	265
5.5.5	Innløsning av konkursboers legalpant for nødvendige boomkostninger	266
5.5.6	Regler om utløsning utenfor panteloven	268

Kapittel 6 Opphør av panteretten. Tvangsdekning	269
6.1 Innledning	269
6.2 Ulike opphørsgrunner for panterett	269
6.2.1 Noen utgangspunkter	269
6.2.2 Panteretten faller bort ved at det krav som skal sikres, blir gjort opp eller ettergitt, men ikke ved foreldelse eller preklusjon	269
6.2.3 Dersom pantegenstanden går tapt eller panteretten blir ekstingvert, faller panteretten bort, men den kan gå over på surrogat	273
6.2.4 Bortfall ved gjennomføring av tvangsdekning, gjeldsordning, tvangsakkord, odelsløsning og ekspropriasjon	274
6.2.5 Dersom en panthaver har kjøpt pantet til underpris, kan restkravet ved en eventuell inndrivelse av dette bli nedsatt	275
6.3 Gjennomføring av tvangsdekning	277
6.3.1 Noen utgangspunkter	277
6.3.2 Dekning av pant i realregistrerte formuesgoder og adkomstdokument til leie- eller boret til husrom	279
6.3.3 Dersom det ikke finnes særlig hjemmel for annet, skjer dekning av panterett i løsøre ved tvangssalg	280
6.3.4 Dekning av panterett i driftstilbehør og varelager	281
6.3.5 Dekning på grunnlag av salgspanterett	283
6.3.6 Tvangsdekning i pengekrav skjer som hovedregel ved innkreving	283
6.3.7 Tvangsdekning i andre formuesgoder	287
6.4 Dekningsprinsippet ved tvangssalg av realregistrerte formuesgoder	288
6.4.1 Noen utgangspunkter	288
6.4.2 Gjennomføringen av dekningsprinsippet i forhold til bedre prioriterte pengeheftelser	290
6.4.3 Gjennomføringen av dekningsprinsippet i forhold til heftelser av annen karakter	293
6.4.4 Unntak fra dekningsprinsippet	294
Kapittel 7 Tilbakeholdsrett	296
7.1 Noen utgangspunkter	296
7.2 Hjemmel for tilbakeholdsrett	297
7.2.1 Innledning	297
7.2.2 Avtalt tilbakeholdsrett	297
7.2.3 Lovhjemlet tilbakeholdsrett	298
7.2.4 Den alminnelige ulovfestede sedvanerettsregel om tilbakeholdsrett	299
7.3 Gjenstand for tilbakeholdsrett	300
7.4 Vilkår for tilbakeholdsrett	301

7.4.1	Noen utgangspunkter	301
7.4.2	Kravet må være forfalt	302
7.4.3	Retinenten må ha besittelsen av gjenstanden	303
	(a) Innledning	303
	(b) Den fysiske rådighet må tilligge retinenten	303
	(c) Besittelsen må være skaffet på lovlig måte	303
	(d) Besittelsen må ha vært opprettholdt uavbrutt	304
7.4.4	Det må foreligge konneksitet mellom krav og besittelse	305
7.4.5	Dersom tilbakeholdsrett vil legge et for sterkt press på debitor, eller andre sterke grunner taler mot å anerkjenne tilbakeholdsrett, må tilbakeholdsrett nektes	309
7.5	Tilbakeholdsrettens innhold og omfang	311
7.5.1	Som utgangspunkt har retinenten bare rett til å holde tingen tilbake	311
7.5.2	Mens retinenten sitter med gjenstanden, må han dra omsorg for den	312
7.5.3	Omfanget av tilbakeholdsretten	313
	(a) Innledning	313
	(b) Hvilke gjenstander kan holdes tilbake?	313
	(c) Tilbakeholdsretten gir sikkerhet for krav som knytter seg til besittelsen, samt renter og retensjonsutgifter	314
7.5.4	Som hovedregel har retinenten ikke salgsrett	315
7.6	Overfor hvem kan tilbakeholdsretten gjøres gjeldende?	318
7.6.1	Innledning	318
7.6.2	Rettsvern overfor senere rettsstiftelser	318
7.6.3	I hvilken utstrekning kan tilbakeholdsretten gå foran eldre rettsstiftelser?	318
	(a) Innledning	318
	(b) Avtalt tilbakeholdsrett	318
	(c) Legal tilbakeholdsrett	319
7.7	Bortfall av tilbakeholdsrett	320
7.7.1	Tilbakeholdsretten faller bort ved oppfyllelse	320
7.7.2	Kan retinenten pålegges å utlevere gjenstanden mot annen sikkerhet?	321
7.7.3	Bortfall av tilbakeholdsrett ved tap av besittelsen	321
7.7.4	Dersom gjenstanden går tapt, faller tilbakeholdsretten bort	322
	Vedlegg	323
	Rettsavgjørelsesregister	343
	Stikkordregister	348

Forkortelser

(a) Litteratur

Andreassen, Factoringpant	Jens Edvin Andreassen [Skoghøy], <i>Factoringpant</i> , Oslo 1990.
Arnholm	Carl Jacob Arnholm, <i>Panteretten</i> , 3. utgave, Oslo 1962.
Brækhus	Sjur Brækhus, <i>Omsetning og kreditt 2. Pant og annen realsikkerhet</i> , 3. utgave ved Borgar Høgetveit Berg, Oslo 2005.
Falkanger, Panterett	Thor Falkanger, <i>Introduksjon til panteretten</i> , 2. utgave, Oslo 2013.
Falkanger & Falkanger	Thor Falkanger og Aage Thor Falkanger, <i>Tingsrett</i> , 8. utgave, Oslo 2016.
Falkanger/Flock/ Waalder I–II	Thor Falkanger, Hans Flock og Thorleif Waaler, <i>Tvangsfullbyr- delsesloven med kommentarer</i> , Bind I og II, 4. utgave, Oslo 2008.
Hagstrøm	Viggo Hagstrøm, <i>Obligasjonsrett</i> , 2. utgave, Oslo 2011.
Kjelstrup	Carl-Bernhard Kjelstrup, <i>Liten panterett</i> , 4. utgave, Oslo 1996.
Lilleholt	Kåre Lilleholt, <i>Allmenn formuerett. Fleire rettar til same formu- esgode</i> , Oslo 2012.
Marthinussen	Hans Fredrik Marthinussen, <i>Forholdet mellom panterett og pante- krav</i> , Oslo 2010.
Skoghøy, Panteloven	Jens Edvin A. Skoghøy, <i>Panteloven med kommentarer</i> , 3. utgave, Oslo 2016.

(b) Forarbeider

Rådsegn 8	Rådsegn 8 frå Sivillovbokutvalet. Om pant (Bergen 1970).
Prp. 1980	Ot.prp. nr. 39 (1977–78) om panteloven.
Innst. O. 1980	Innst. O. nr. 19 (1979–80).
Prp. 1992	Ot.prp. nr. 65 (1990–91) om lov om tvangsfullbyrding og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdingsloven).
NOU 1993: 16	NOU 1993: 16 Etterkontroll av konkurslovgivningen mv.
Prp. 1999	Ot.prp. nr. 26 (1998–99) om lov om endringer i konkurs- og pantelov- givningen mv.
Innst. O. 1999	Innst. O. nr. 77 (1998–99) om lov om endringer i konkurs- og pante- lovgivningen mv.
Prp. 2001	Ot.prp. nr. 27 (2000–2001) om lov om endringer i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant og enkelte andre lover.

(c) Henvisninger til rettsavgjørelser

- HR Avgjørelsesnummer for avgjørelser av Norges Høyesterett.
ND Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender (Oslo 1900–).
NJA Nytt Juridiskt Arkiv (Stockholm 1875–).
RG Rettens Gang. Utgitt av Den Norske Advokatforening (Oslo 1933–2014).
Rt. Norsk Retstidende. Utgitt av Den Norske Advokatforening (Oslo 1836–2015).
UfR Ugeskrift for Retsvæsen (København 1867–).

(d) Domstoler

- A Norges Høyesterett i avdeling.
HD Högsta Domstolen i Sverige.
S Norges Høyesterett i storkammer.
SøHa Sø- og Handelsretten i København.
U Høyesteretts ankeutvalg (som før 2008 het «Høyesteretts kjæremålsutvalg»).